

CALAR, ENCALAR, ENSALTAR, EMPARAR

A Almassora, quan jo era menut i, jugant a futbol al carreró, per exemple, la pilota anava a parar al corral de la «sinyo Anita», o al terrat de la «sinyo Lolita», de «Conxín» o de «Rossita», podíem dir o que el baló s'havia *calat* (a tal lloc o a tal altre), sense responsabilitzar ningú, o que havíem *calat* la pilota, atribuint-nos una responsabilitat col·lectiva, o que tal o tal altre l'havia tornada a *calar*, com si el responsable fóra culpable i quasi un delinqüent reincident. Més tard vaig descobrir que als pobles del costat, i potser també en altres zones de la mateixa Almassora, usaven *encalar* en lloc de *calar*.

Ahir, escrivint un missatge de correu electrònic, volia explicar-li a un company de frontenis que la pista 2 del pàdel de Borriana no «molava» perquè si s'*encalava* la pilota darrere no s'hi podia accedir. Primer vaig buscar *encalar* al [DIEC](#), al [GDLC o dE](#) i al [DVL](#), però, sorprenentment, no vaig trobar cap resultat, ni al DVL, a banda del castellà «encalar», o siga, *emblanquinar*. Llavors vaig buscar *calar* als tres mateixos diccionaris, però cap de les accepcions no recollia el significat que jo volia expressar. El significat més similar al DIEC és:

“7 1 tr. [LC] Fer entrar ben endins (una cosa que es fica¹). *Calar-se la gorra fins a les orelles. Calar la baioneta al fusell.*”

Al dE, el mateix:

“4 tr 1 Fer entrar ben endins (una cosa que es fica²). *Calar-se el capell fins a les orelles. Calar la baioneta al fusell.*”

I el mateix al DVL:

“4. a. v. tr. Fer entrar ben endins (una cosa que es fica). *Calar el bolígraf a la funda. Calar la clau al pany.*”

Com que no sabia com es deia *encalar* o *calar* en castellà, no vaig poder buscar-ne la traducció, així que vaig utilitzar un dels dos verbs, no recorde quin ni importa ara.

Hui he decidit aclarir-me les idees sobre aquest assumpte i he cercat *encalar* al [DCVB](#). Eureka! El resultat ha estat:

“**ENCALAR** v. tr.

Fer anar la pilota o altra cosa a un lloc d'on no és fàcil de recobrar, com és ara dalt una teulada, dins una finestra tancada, etc. (val.); cast. *encolar*.

Fon.: *enkalár* (val.).

Sinòn.: *emparar, ensaltar.*”

Com n'és, d'aclaridor, aquest diccionari descriptiu i no normatiu³! Sembla que el mot *encalar* no consta ni al DIEC ni al dE perquè és un valencianisme⁴; però no és normal que tampoc no es trobe al DVL, conegut per recollir particularismes del valencià com *anouer, escopinnyada, llunt, lluenta, melsut, móra roja, pardal, templat* o *ximenera*, fins i tot tractant-se de clars castellanismes com *as-sentar-se, barco, despedir, disfrutar, enterar-se, gasto, melocotó* o *polla*. No mereix *encalar* el mateix tracte que aquestos mots? O és que qui ha fet el DVL no ha *encalat* mai cap pilota?

I tampoc no és normal que el mallorquinisme, segons el DCVB, *ensaltar* no conste ni al DIEC, ni al dE, ni al DVL, i que en cap dels tres diccionaris no aparega cap accepció del terme *emparar* que s'adeqüe al significat que ací ens interessa⁵. Com hem de dir que hem *encalat* la pilota? En castellà, en canvi, tant podem dir que «la hemos encolado», com que «la hemos encalado», segons el [DRAE](#).

Jordi Arenós Falcó. Grau de Borriana, 5 de juliol del 2012

1 Per cert, la gorra no es pot *ficar* al cap, segons la descripció que d'aquest verb es fa al mateix DIEC.

2 El capell tampoc no es pot *ficar* al cap, segons la descripció que d'aquest verb es fa al mateix dE.

3 També esperem que siga encara més aclaridor el [DDLC](#). De fet, ja ho és en el cas d'*encalar* i de *calar* (“•18. [N₁ V N₂ en N₃] (N₁[humà]; N₂[cosa]; N₃[lloc alt]) [Encalar](#)¹. *Hui traurem a relluir a un sastre que tingué l'ocurrència, imbuït per sogra i dona, de calar a les teulades l'estisora, les agulles i els cabdells per a tirar-se de cap als tarrossos.* [Pascual (1935): N, p. 185]²”), però no hi consten, encara, ni *ensaltar*, ni *emparar* amb el significat que ens ocupa.

4 Sí que consta al [cercaterm](#) del [termcat](#), però sembla pertanyent a l'àmbit de la pilota valenciana, com si els balons o altres volants o objectes no pogueren *encalar-se*.

5 La que més s'aproxima, en els tres casos, és un ús pronominal del verb: 'Agafar-se, agarrar-se, a algú o a alguna cosa, recolzar-s'hi per no caure'. *Anava a caure escales avall, però em vaig poder emparar amb la barana.*